

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

14.08.2024. Nr. 1-5/209

Ministru kabinets
pasts@mk.gov.lv

Kultūras ministrija
pasts@km.gov.lv

Latvijas Nacionālais kultūras centrs
lnkc@lnkc.gov.lv

**Par māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksas
jaunā modeļa ieviešanas nozīmi Dziesmu un deju svētku
tradīcijas kā nacionālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanā**

Tiesībsargs ir veicis izpēti par nepilnībām māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksas organizācijā un to iespējamo ietekmi uz Dziesmu un deju svētku tradīcijas (turpmāk – Dziesmu un deju svētki) kā nacionālā kultūras mantojuma un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (turpmāk – UNESCO) kultūras mantojuma tradīcijas elementa saglabāšanu.

[1] Tiesiskais regulējums.

Dziesmu un deju svētku tradīcijas nozīmība un publiskās pārvaldes atbildība par šīs tradīcijas saglabāšanu ir nostiprināta dažādos nacionālā līmeņa normatīvajos dokumentos un politikas plānošanas dokumentos.

Dziesmu un deju svētku tradīcijas attīstību un saglabāšanu, tālāk nodošanu nākamajām paaudzēm, kā arī kultūras pieejamību regulē Dziesmu un deju svētku likums, Nemateriālā kultūras mantojuma likums, Kultūras centru likums un Pašvaldību likums, kā arī virkne politikas plānošanas dokumentu, tostarp, Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto

darbību īstenošanai¹; Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts"²; Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam³; Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plāns 2022.-2023.gadam⁴.

Politikas plānošanas dokumentos ir uzsvērtā nemateriālā kultūras mantojuma un Dziesmu un deju svētku tradīcijas kā šī mantojuma būtiska elementa saglabāšanas nozīme, savukārt likumos ir iestrādāti mehānismi nemateriālā kultūras mantojuma, tostarp Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības nodrošināšanai; tostarp arī finanšu mehānismi.

Ir jāuzsver, ka valsts atbildība par Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanu un attīstību ir ne vien nacionāls, bet arī starptautisks pienākums.

2003.gadā Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Dziesmu un deju svētku tradīcijas procesu un simbolismu UNESCO pasludināja par Cilvēces mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojumu meistardarbu. Piesakot Dziesmu un deju svētku tradīciju UNESCO, Baltijas valstis vienlaikus uzņēmās atbildību pastiprināti rūpēties par tradīcijas unikālajām vērtībām. Kopš 2004.gada 25.novembra, kad Latvijas valsts pievienojās UNESCO Konvencijai par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu⁵ (turpmāk – Konvencija), Dziesmu un deju svētku tradīcija kā starptautiski atzīta nemateriālā kultūras mantojuma vērtība saglabājama atbilstoši starptautiskajam tiesiskajam regulējumam.

Atbilstoši Konvencijas 2.panta 3.punktam saglabāt nemateriālo kultūras mantojumu nozīmē veikt darbības, kuru mērķis ir nodrošināt nemateriālā kultūras mantojuma dzīvotspēju, ieskaitot tā identifikāciju, dokumentēšanu, pētniecību, saglabāšanu, aizsardzību, popularizēšanu, vērtības nostiprināšanu, tālāk nodošanu, it īpaši ar formālās un neformālās izglītības palīdzību, kā arī atdzīvināt šāda mantojuma dažādus aspektus.

Konvencijas 13.pants nosaka dalībvalsts pienākumus, kas vērsti uz tās teritorijā esošā nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, attīstību un veicināšanu, tostarp: pieņemt vispārēju politiku, kuras mērķis ir sekmēt nemateriālā kultūras mantojuma vērtības palielināšanu sabiedrībā un iekļaut šāda mantojuma saglabāšanu plānošanas programmās; ieviest atbilstošus tiesiskus, tehniskus, administratīvus un finansiālus pasākumus.

¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2024.gada 20.janvāra rīkojumu Nr.55

² Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2022.gada 1.marta rīkojumu Nr.143.

³ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 5.februāra rīkojumu Nr.72.

⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2022.gada 18.augusta rīkojumu Nr.556 "Par Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plānu 2022.–2023.gadam".

⁵ Ratificēta ar likumu "Par Apvienoto Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu".

Attiecīgi valstij ir jāuzņemas atbildība par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību tās teritorijā, īstenojot nepieciešamos atbalsta pasākumus, tostarp arī finanšu rakstura pasākumus.

Gan politikas plānošanas dokumentos, gan normatīvajos tiesību aktos tiek uzsvērtā latviskās kultūrtelpas un īpaši Dziesmu un deju svētku tradīcijas kā latviskās kultūrtelpas neatņemama elementa saglabāšanas nozīme.

Tā, Kultūrpolitikas pamatnostādņēs 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts" uzsvērts: "Dziesmu un deju svētku tradīcija, kas iekļauta UNESCO Reprezentatīvajā cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā, ir viens no latviskās identitātes un dzīvesziņas stūrakmeņiem [...] Lai arī Dziesmu un deju svētku tradīciju ierasts uztvert kā pašsaprotamu Latvijas kultūras dzīves sastāvdaļu, tās ilgtspējas, vitalitātes un darbības kvalitātes nodrošināšanai ir nepieciešama saskaņota visu pušu mērķtiecīga rīcība, tostarp rūpējoties par t.s. starpsvētku procesa nodrošināšanu.⁶"

Arī Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam ("Latvija 2030")⁷ kā rīcības virziens un ilgtermiņa prioritāte ir noteikta "latviešu valodas un latviskās kultūrtelpas saglabāšana un nostiprināšana"⁸. Dziesmu un deju svētku tradīcija neapšaubāmi ir neatņemams un būtisks latviskās kultūrtelpas elements.

Dziesmu un deju svētku likums, kas līdz ar Nemateriālā kultūras mantojuma likumu nosaka valsts un pašvaldību pienākumus, kā arī finansiālo un organizatorisko atbildību nemateriālā kultūras mantojuma un Dziesmu un deju svētku saglabāšanas jomā, cita starpā regulē svētku starplaikā īstenojamās aktivitātes, nosakot, ka Dziesmu un deju svētku starplaikā notiek⁹:

- 1) māksliniecisko kolektīvu darbība;
- 2) repertuāra sagatavošana un apgūšana;
- 3) skates, konkursi un izstādes;
- 4) diriģentu un kolektīvu vadītāju tālākizglītība un profesionālā pilnveide;
- 5) administratīvajās teritorijās organizēti svētki;
- 6) jaunrades pasākumi un iniciatīvas;
- 7) citi Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības pasākumi un norises.

⁶ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts" 4.3.sadaļa.

⁷ Apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā.

⁸ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam 1.rīcības virziens.

⁹ Dziesmu un deju svētku likuma 5.pana 3.punkts.

[2] Māksliniecisko kolektīvu vadītāju loma Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā

Jānorāda, ka visas likumā nosauktās svētku starplaikā īstenojamās aktivitātes prasa laika un cilvēku resursu ieguldījumu. Tā, lai nodrošinātu māksliniecisko kolektīvu darbību, repertuāra sagatavošanu un apgūšanu (Dziesmu un deju svētku starplaika pasākumi, tai skaitā skates, konkursi, izstādes, jaunrades pasākumi un citas iniciatīvas), tostarp, sekmētu māksliniecisko kolektīvu darbības nepārtrauktību un dalību Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā un attīstībā, ir jānodrošina māksliniecisko kolektīvu kvalitatīva vadība.

Mākslinieciskā vadītāja loma mākslinieciskā kolektīva kvalitatīvas un nepārtrauktas darbības nodrošināšanā ir milzīga, taču, diemžēl, tā ne vienmēr tiek pienācīgi novērtēta. Aptaujas liecina, ka māksliniecisko kolektīvu vadītāji faktiski strādā vairāk par 10 stundām nedēļā, un šis darbs ietver sevī vairākus aspektus, ne tikai māksliniecisko, bet arī administratīvo, un šis ieguldījums ne vienmēr tiek uzskaitīts un atbilstoši novērtēts (plašāk par šo Ziņojumā).

Nevar noliegt, ka bez kvalitatīvas un pilnvērtīgas māksliniecisko vadītāju iesaistes kolektīvu darbība un līdz ar to arī Dziesmu un deju svētku tradīcijas pilnvērtīga kopšana būtu apgrūtināta vai pat neiespējama. Vienlaikus jāatzīst, ka, lai arī, kā uzsvērts arī Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plānā 2022.-2023.gadam¹⁰, viens no Dziesmu un deju svētku tradīcijas ilgtspējas faktoriem ir “katra indivīda personīgā motivācija – vēlme izkopt un pašapliecināt savas radošās spējas, iesaistoties kādā no tautas mākslas vai tradicionālās kultūras kolektīviem”, tomēr ne mazāk svarīgi ir arī citi faktori, kas arī nosaukti Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plānā 2022.-2023.gadam, kā, piemēram, māksliniecisko kolektīvu nepārtraukta darbība, kas ir pamats Dziesmu un deju svētku tradīcijas ilgtspējai (pēctecība); kopdarbs – laba pārvaldības un organizatoriskā sistēma; atbalstoša un motivējoša vide – nodrošināta infrastruktūra un citi atbalsta mehānismi, tai skaitā Dziesmu un deju svētku procesa virsvadītāju un virsdiriģentu darbība, finansiāls atbalsts (mērķdotācija).

Tikai šo visu faktoru mijiedarbībā var tikt nodrošināta Dziesmu un svētku tradīcijas – UNESCO starptautiski atzīta Cilvēces un nemateriālā kultūras mantojuma meistardarba – ilgtspēja.

Attiecībā uz māksliniecisko kolektīvu vadītāju ieguldījuma nozīmīgumu, jāmin, ka Kultūrpolitikas pamatnostādņēs 2022.-2027.gadam “Kultūrvalsts” tiek īpaši uzsvērtā nepieciešamība stiprināt kolektīvu vadītāju un speciālistu kapacitāti, uzsverot, ka tradīcijas ilgtspējai svarīgākais ir ikdienas

¹⁰ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2022.gada 18.augusta rīkojumu Nr.556 “Par Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plānu 2022.-2023.gadam”.

darbs, tostarp lokālie un reģionālie starpsvētku pasākumi, kuru norisei nepieciešams pienācīgs atbalsts¹¹. Tāpat Pamatnostādnēs ir norādīts, ka svarīgi ir nodrošināt Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanu un attīstību, rūpējoties par tās līdzsvarotu attīstību visā Latvijā, kā arī nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, it īpaši mazajās kultūrtelpās, stiprinot katra reģiona tradīciju savdabību, īpašu uzmanību pievēršot reģionu kultūras speciālistu piesaistei darbam reģionos, viņu kvalifikācijai un motivācijai, risinot atalgojuma jautājumus, lai nodrošinātu kultūras un radošo nozaru speciālistiem iespējas saņemt vienlīdzīgu atalgojumu par savu darbu dažādos Latvijas reģionos¹².

Līdz ar to var viennozīmīgi secināt, ka māksliniecisko kolektīvu vadītāju darbs ir jānovērtē atbilstoši tā nozīmībai, un atalgojumam ir jābūt taisnīgam, konkurētspējīgam, caurskatāmam un mērķtiecīgam.

[3] Māksliniecisko kolektīvu vadītāju atalgojuma modelis: faktiskā situācija, trūkumi un iespējamais risinājums.

Iepazīstoties ar jomas tiesisko regulējumu, politikas plānošanas dokumentiem un informāciju par to izpildi, Dziesmu un deju svētku norisē tieši iesaistīto kultūras darbinieku sniegto redzējumu, kā arī aptaujās atspoguļoto Dziesmu un deju svētku dalībnieku viedokli, ir pamats piekrist kultūras nozares viedoklim, ka esošais māksliniecisko kolektīvu vadītāju atalgojuma modelis ir uzlabojams, jo tas vairumā gadījumu nenodrošina kolektīvu vadītāju ieguldītajam darbam atbilstošu atalgojumu, kā arī netiek pārskatīts atbilstoši objektīviem rādītājiem, tostarp pieaugošajai dzīves dārdzībai. Pašreizējais modelis arī nenodrošina pietiekamu valsts iesaisti un padara kolektīvu vadītāju atlīdzību atkarīgu no pašvaldības finansiālajām iespējām, kas ir ļoti dažādas. Tādējādi tiek apdraudēta tiesiskā vienlīdzības principa īstenošana.

Valdības līmenī šī problēma ir apzināta, un 2023.gada janvārī Kultūras ministrijai tika dots uzdevums: "Lai nodrošinātu ilgtspējīgu, sakārtotu, kā arī valsts un pašvaldības vienlīdzīgu līdzdalību māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksas nodrošināšanā, līdz 2023.gada 1.jūnijam izstrādāt priekšlikumus par māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksas finansēšanas kārtību budžeta mērķdotācija māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās

¹¹ 6.3.sadaļa "Kultūras mantojuma ilgtspēja".

¹² 7.sadaļa "Kultūrpolitikas teritoriālā perspektīva".

apdrošināšanas obligātajām iemaksām, un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt tos izskatīšanai Ministru kabinetā.”¹³

Vienlaikus tika noteikts, ka jautājums par papildu nepieciešamo finansējumu māksliniecišķo kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām tiks skatīts Ministru kabinetā likumprojekta “Par valsts budžetu 2024.gadam un vidēja termiņa budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026.gadam” sagatavošanas un izskatīšanas procesā, ņemot vērā visu ministriju iesniegtos prioritāro pasākumu pieteikumus un valsts budžeta finansiālās iespējas.

Valdības uzdevuma izpildei tika izveidota darba grupa, izstrādāts konceptuālais ziņojums “Par māksliniecišķo kolektīvu vadītāju darba samaksas finansēšanas kārtību no 2024.gada” (turpmāk – Ziņojums), un 2023.gada vasarā Ziņojums tika iesniegts Ministru kabinetā, taču netika apstiprināts.

Ziņojums tika atkārtoti iesniegts Ministru kabinetā š.g. jūnijā. Līdzīgi kā 2023.gadā, saskaņošanas gaitā tika saņemta virkne Finanšu ministrijas iebildumu. Cita starpā, Finanšu ministrija iebilst pret konkrētu stundu skaita nedēļā apmaksāšanu (ne vairāk kā 10 stundas nedēļā no valsts budžeta un ne mazāk kā 10 stundas nedēļā – no pašvaldības budžeta) māksliniecišķo kolektīvu vadītājam, norādot, ka lielākā daļa kolektīvu vadītāju strādā mazāk kā 10 stundas nedēļā, un šāds nosacījums nepamatoti radīs papildu finanšu resursu piesaistes nepieciešamību no pašvaldību budžetiem.

Tāpat Finanšu ministrija norāda: “Š.g. 18.jūnija Ministru kabineta sēdē tika pieņemts lēmums, ka likumprojekta “Par valsts budžetu 2025.gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027.gadam” sagatavošanā kā vienīgais vidēja termiņa budžeta prioritārais attīstības virziens ir noteikta valsts drošība. Attiecīgi citu vidēja termiņa budžeta prioritāro attīstības virzienu noteikšana iespējama, pārskatot ministriju un citu centrālo valsts iestāžu esošo budžeta programmu/ apakšprogrammu izdevumus, un, pārvirzot resursus aktuālākiem prioritārajiem pasākumiem, vai, rodot papildu finansējuma avotus, attiecīgi sagatavojot fiskāli neitrālus priekšlikumus jaunu prioritāro pasākumu finansēšanai. Ņemot vērā minēto, nav atbalstāms rīkojuma projekta 3.punkts šobrīd paredzētajā redakcijā, lūdzam to precizēt.”

Rīkojuma 3.punkts paredz, ka jautājums par Ziņojuma izpildei papildus nepieciešamo finansējumu 2025.gadā un turpmākajos gados tiks skatīts Ministru kabinetā likumprojekta “Par valsts budžetu 2025.gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027.gadam” sagatavošanas un izskatīšanas procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu prioritāro pasākumu pieteikumiem

¹³ Ministru kabineta 2023.gada 13.janvāra sēdes protokollēmuma “Informatīvais ziņojums “Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritārajiem pasākumiem 2023.gadam un budžeta ietvaram 2023.-2025.gadam”” (prot. Nr.2, 1.§) 16.punkts.

atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām. Tātad tas atbilst Ministru kabineta 2023.gada 13.janvāra sēdes protokollēmuma "Informatīvais ziņojums "Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritārajiem pasākumiem 2023.gadam un budžeta ietvaram 2023.-2025.gadam"" (prot. Nr.2, 1.§) 16.punktā noteiktajam.

Ņemot vērā izteikto iebildumu raksturu, rodas bažas par Ziņojuma turpmāko virzību un attiecīgi – par jaunā māksliniecisko kolektīvu vadītāju atalgojuma modeļa ieviešanu. Šajā sakarā tiesībsargs vēlas vērst valdības uzmanību uz šādiem apsvērumiem.

Kā jau tika uzsvērts, Dziesmu un deju svētku starplaika pasākumi nav iespējami bez atbilstoša finansējuma. Dziesmu un deju svētku likums un tam pakārtotie normatīvie tiesību akti regulē ar finansējumu saistītos jautājumus.

Tā, Dziesmu un deju svētku likuma 9.panta otrās daļas 9.punkts nosaka, ka kārtējo Dziesmu un deju svētku starplaiķā ikgadējais valsts budžeta līdzekļu apjoms nedrīkst būt mazāks par iepriekšējā gadā piešķirto līdzekļu apjomu un tiek izmantots valsts mērķdotācijai kolektīvu vadītāju darba un sociālā nodokļa samaksai. Savukārt Dziesmu un deju svētku likuma 9.panta trešā daļa nosaka pienākumu mākslinieciskā kolektīva dibinātājam nodrošināt – kora, orķestra, tautas mūzikas ansambļa, deju vai cita kolektīva darbībai nepieciešamās mēģinājumu telpas, mēģinājumiem nepieciešamo tehnisko aprīkojumu, tērpu, nošu materiālu, deju aprakstu iegādi, kolektīva vadītāja, diriģenta, koncertmeistara darba samaksu, transporta pakalpojumus Dziesmu un deju svētku starplaiķā un svētku norises laikā.

Tātad, lai nodrošinātu Dziesmu un deju svētku tradīcijas attīstību, saglabāšanu un tālāk nodošanu, valsts māksliniecisko kolektīvu vadītājiem piešķir valsts budžeta mērķdotāciju, bet tā dibinātājs nodrošina darba samaksu un materiāltechniskās iespējas.

Saskaņā ar Dziesmu un deju svētku likuma 7.pantā noteikto kompetenci Dziesmu un deju svētku sagatavošanā un rīkošanā Ministru kabinets, sagatavojot ikgadējā valsts budžeta likumprojektu, paredz tajā finansējumu Dziesmu un deju svētkiem un to sagatavošanas procesa nodrošināšanai, kā arī nosaka kārtību, kādā tiek sadalīta valsts mērķdotācija kolektīvu vadītāju darba samaksai un sociālā nodokļa samaksai, kā arī sadalīšanas kritērijus.

Lai nodrošinātu Dziesmu svētku nepārtrauktību, kopš 2015.gada 21.novembra ir spēkā Ministru kabineta 2015.gada 17.novembra noteikumi Nr.649 "Kārtība, kādā pašvaldībām aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās

apdrošināšanas obligātajām iemaksām". Savukārt mērķdotācijas piešķiršanu māksliniecko kolektīvu vadītājiem, kuru dibinātājs nav pašvaldība, regulē Ministru kabineta 2015.gada 28.jūlija noteikumi Nr.440 "Kārtība, kādā tiek sadalīta valsts budžeta mērķdotācija to māksliniecko kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, kuru dibinātāji nav pašvaldības". Noteikumos ir konkrēti valsts budžeta mērķdotācijas piešķiršanas kritēriji un kārtība, kā tā tiek aprēķināta un sadalīta. Valsts budžeta mērķdotāciju katram mākslinieckajam kolektīvam (tostarp pašvaldības dibinātajam) aprēķina Latvijas Nacionālais kultūras centrs (turpmāk – LNKC).

Valsts budžeta mērķdotācijas apjoms vienam mākslinieckā kolektīva vadītājam mainās saskaņā ar valsts piešķirto finansējumu un māksliniecko kolektīvu skaitu, kas konkrētā gadā gatavojas kārtējiem Dziesmu un deju svētkiem. Savukārt pašvaldības atalgojumu māksliniecko kolektīvu vadītājiem aprēķina pēc dažādiem normatīvajiem aktiem, par mākslinieckā kolektīva vadīšanu nosaka atšķirīgu slodzi, slēdzot dažāda veida līgumus.

Kultūras ministrijas sagatavotajā Ziņojumā ir analizēts esošais finansējuma modelis un secināts, ka esošajam modelim ir būtiski trūkumi, kā, piemēram:

- ne visas pašvaldības valsts budžeta mērķdotāciju izmaksā papildus pašvaldības finansējumam, kā arī nav iespēju pārliecināties, ka pašvaldība valsts budžeta mērķdotāciju ir izmaksājusi pilnā apmērā un konkrētajam mākslinieckā kolektīva vadītājam;¹⁴
- kopš 2015.gada līdz 2023.gadam valsts budžeta mērķdotācijas apjoms pieaudzis par 26,6 %¹⁵, kas vērtējams kā nepietiekams, ņemot vērā, ka kopš 2015.gada Latvijā vairākas reizes ir mainījusies minimālā darba samaksa, ir notikusi strauja inflācija –saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem patēriņu cenu pārmaiņa 2023.gada martā salīdzinot ar 2019.gada martu ir 32,9 %;
- nepietiekams valsts budžeta mērķdotācijas apmērs: bāzes summa vienam mākslinieckā kolektīva vadītājam gadā nepārsniedz 420 euro, līdz ar to mēnesī bāzes summa pirms nodokļu nomaksas mākslinieckā kolektīva vadītājam ir 35 euro. Savukārt koprepertuāra mākslinieckā kolektīva vadītājs, saskaņā ar līdzdalības intensitātes koeficientu, gadā saņem ne vairāk kā 840 euro, pirms nodokļu nomaksas, kas ir 70 euro mēnesī.

Nolūkā novērst konstatētos trūkumus, Ziņojumā piedāvātais atbalstāmais risinājums (1.risinājuma variants) paredz virkni uzlabojumu, salīdzinājumā ar esošo modeli, vienlaikus saglabājot valsts

¹⁴ Ziņojuma 3.sadaļa "Priekšrocības un trūkumi saglabājot esošo sistēmu".

¹⁵ 2023.gada decembrī valsts budžeta mērķdotācijai tika piešķirts papildu 1,2 milj. euro pārejas perioda īstenošanai, kas pašvaldībām tiks izmaksāta pēc Ziņojuma saskaņošanas Ministru kabinetā.

atbalstu Dziesmu un deju svētku tradīcijā iesaistīto māksliniecišķo kolektīvu vadītājiem valsts budžeta mērķdotācijas modeļa ietvaros, to pilnveidojot.

Jaunais atlīdzības modelis paredz:

- māksliniecišķo kolektīvu vadītāja kvalitatīvai pienākumu veikšanai nepieciešamas vismaz 20 stundas nedēļā, kas ir puse no Darba likumā noteiktā normālā nedēļas darba laika. Ņemot vērā to, ka māksliniecišķie kolektīvi nodrošina Dziesmu un deju svētku nepārtrauktu norisi, tad valsts budžeta mērķdotācija māksliniecišķā kolektīva vadītājam tiek maksāta ne vairāk kā par 10 stundām nedēļā, jeb 40 stundām mēnesī, savukārt pašvaldības saskaņā ar Dziesmu un deju svētku likuma 9.panta trešo daļu apmaksā ne mazāk kā 10 stundas nedēļā jeb 40 stundas mēnesī vienam māksliniecišķā kolektīva vadītājam;
- pašvaldība māksliniecišķo kolektīvu vadītāju darba samaksas un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu aprēķinu veic saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajām atalgojuma likmēm;
- ar māksliniecišķā kolektīva vadītāju dibinātājs slēdz darba līgumu, lai nodrošinātu māksliniecišķā kolektīva vadītāju sociālās garantijas. Lai nodrošinātu atlīdzības izmaksu māksliniecišķo kolektīvu vadītājiem, to dibinātājiem objektīvu iemeslu dēļ ir tiesības slēgt uzņēmuma līgumus ar māksliniecišķo kolektīvu vadītājiem, nepārtraucot līguma darbību vasarā;
- atlīdzība māksliniecišķo kolektīvu vadītājiem tiek apmaksāta atbilstoši nostrādāto stundu skaitam;
- balstoties uz LNKC apkopotajiem datiem par māksliniecišķo kolektīvu skaitu vienam vadītājam, lai turpmāk visās institūcijās māksliniecišķo kolektīvu vadītāju atlīdzības noteikšanā tiktu ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi un vienlaikus nodrošināta ilgtspējīga un sakārtota māksliniecišķo kolektīvu vadītāju darba samaksa, plānots pārskatīt un veidot vienotus māksliniecišķo kolektīvu vadītāju amata aprakstus, organizēt to ieviešanu visās pašvaldībās, tādējādi nodrošinot pašvaldībās vienotu izpratni par māksliniecišķā kolektīva vadītāja veicamajiem pienākumiem, kā arī nepārprotamu amata funkciju atbilstību amatu saimei un mēnešalgas grupai.

Jāuzsver, ka apņemšanās veikt konkrētus pasākumus māksliniecišķo kolektīvu vadītāju atalgojuma modeļa uzlabošanai ir nostiprināta Valdības rīcības plānā Deklarācijas par Evikas Siliņas Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 9.1.punktā: "Nodrošināts kultūras nozarē strādājošajiem konkurētspējīgs atalgojums un ienākumi. Konkrēts finansējuma apjoms pasākuma īstenošanai tiks noteikts ikgadējā valsts budžeta veidošanas procesā." Kā sasniedzamais rezultāts ir noteikts: "Noteikta līdzvērtīga valsts finansējuma daļa (mērķdotācija) māksliniecišķo kolektīvu vadītāju

darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, stiprinot Dziesmu un deju svētku tradīcijas ilgtspēju un tās saglabāšanā iesaistīto speciālistu un pēctecību.”

Kopsakarā ar Ministru kabineta 2023.gada 13.janvārī Kultūras ministrijai doto uzdevumu secināms, ka politikas plānošanas līmenī ir skaidri apzināta nepieciešamība pievērst uzmanību Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas finansiālajam aspektam, un noteikti arī konkrēti veicamie pasākumi, tostarp māksliniecisko kolektīvu vadītāju atalgojuma modeļa reforma.

Nemot vērā šajā vēstulē izteiktos apsvērumus, tostarp no Latvijas starptautiskajām saistībām izrietošo pienākumu aktīvi darboties, lai saglabātu, attīstītu un nostiprinātu Dziesmu un deju svētku tradīciju, kas iekļauta UNESCO Reprezentatīvajā cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā, aicinu Ministru kabinetu **līdz 2024.gada 30.septembrim** sniegt redzējumu par iespēju apstiprināt Ziņojumā paredzēto risinājumu no 2025.gada, lai nodrošinātu jauna vienota māksliniecisko kolektīvu vadītāju atalgojuma modeļa ieviešanu.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons